

Сад людей, або парк довжиною у ЖИТТЯ

ДМИТРО ВЛАСЮК

*Я став скульптором ще до свого народження.
Сили, невідкладні мені, рухали мене вперед.
Спочатку я намагався зійти, але ці сили
повертали мене на попередній шлях ...*

*Дозвольте світу прийти до мене, я знаю
справжню ціну своїм скульптурам*

Густав Вігеланд

Столиця Норвегії – Осло є невеликим містом. Збільшуватись у ширину воно не може: з одного боку затиснене фіордом, а з іншого – заповідним лісом. Ці фактори роблять Осло ще й надто дорогим містом. Кожному, хто хоче жити у столиці, доводиться знаходити місце на дуже обмеженій території. Попри те, у місті існує великий парк скульптур, який на сьогоднішній день є національним та світовим надбанням і відвідується щороку сотнями тисяч норвежців та іноземних туристів.

Свого часу будівництво парку скульптур прийняли в багнети, але згодом, оцінивши вклад митця у культуру, Густава Вігеланда було нагороджено найвищою нагородою Норвегії – Великим Хрестом Ордена Святого Олафа.

Історія парку розпочинається на початку ХХ століття, коли у 1902 році адміністрація міста Осло вирішила знести студію Густава Вігеланда: вона заважала будівництву нової бібліотеки. Вігеланд уклав угоду з міською радою про те, що він подарує Осло всі свої твори в тому випадку, якщо йому буде надана нова студія, яка після його смерті стане музеєм та його скульптурами буде прикрашено міський парк. Всі витрати, пов'язані із забезпеченням створення та будівництва парку, взяли на себе муніципалітет міста Осло, прості громадяни та меценати, внаслідок чого за життя скульптора, а після його смерті місту, в якості виставкового майданчика дісталась величезна галерея Фрогнер-парку.

Парк скульптур Вігеланд (так він нині називається) вражає уяву навіть лінивих та байдужих людей своєю первісною дикою енергією та свободою. Своєю творчістю Густав Вігеланд замислив розповісти про долю людини: її народження та смерть, розквіт та згасання, про любов, кохання та дружбу, про батьків та дітей. Грандіозність задуму скульптора просто неймовірна і навіть сьогодні

вражає своєю масштабністю та мистецькою майстерністю.

Більшість скульптур у парку Вігеланд мають реальних прототипів та змальовують звичайні заняття людей: біг, боротьбу, танок, обійми, тримання за руки і тому подібне. Можливо, саме тому це справляє на відвідувачів незабутнє враження. Густав Вігеланд намагався відобразити у своїх скульптурах всі етапи людського життя, деякі з них здаються якимись необтесаними, грубими, інші – вишуканими, треті – дивними та похмурими. Парк займає площу 32 га та працює 24 години на добу. Всі 212 скульптурних композицій з граніту, бронзи та кованого заліза з-понад 600-ми фігурами змодельовані в натуральну величину власне Густавом Вігеландом без сторонньої допомоги його учнів та асистентів.

Титанічна праця, яка не переривалась ні на мить, розпочалась у 1901 році. Протягом більше ніж 40 років та, власне, і всього попереднього життя Вігеланд працював над створенням цього парку. Від часів Мікеланджело світ не бачив такого плідного скульптора. Близько 1 600 скульптур, тисячі ескізів та малюнків, сотні гравюр...

Його не зупинила навіть Друга світова війна – Вігеланд продовжував свою роботу і під час окупації Норвегії фашистською Німеччиною, але у 1943 році обірвалося життя митця. Після його смерті роботи в парку остаточно було завершено у 50-х роках минулого століття.

Густав Вігеланд також розробив проект розташування і оточення елементів парку. Скульптурні композиції розміщені вздовж 850-метрової осі та розділяють парк на 6 основних частин: Головні ворота, Міст, Дитячий майданчик, Фонтан, Плато "Моноліт" та Колесо життя.

Головні ворота

Висічені з граніту та ковані з металу, Головні ворота є центральним входом до парку. Вони складаються з п'яти великих воріт, двох малих пішохідних воріт та двох кованих з міді хвірток, що прикрашені різноманітними візерунками та флюгерами. Головні ворота, фінансування яких здійснював Норвезький банк, було встановлено у 1926 році.

Міст

Міст має довжину 100 та ширину 15 метрів, з'єднуючи Головні ворота та Фонтан. Він повністю вкритий ліхтарями та розташований на місці старого моста, який було збудовано у 1914 році. Вігеланд розробив проект нового моста та змодельовав його у 1925-1933 роках, прикрасивши 58-ма бронзовими скульптурами, що втілюють головну тему парку "Події життя". Скульптури встановлено на гранітних парапетах по обидва боки моста. На скульптурних композиціях зображено різноманітні фігури дітей, чоловіків та жінок різного віку: статуї одиничні і групами. На мосту також знаходиться статуя "Сердитий хлопчик", або "Злюка" (Sinnataggen), що стала символом міста Осло. Головний мотив цих композицій – взаємовідносини між чоловіком та жінкою, дорослими та дітьми.

Фонтан

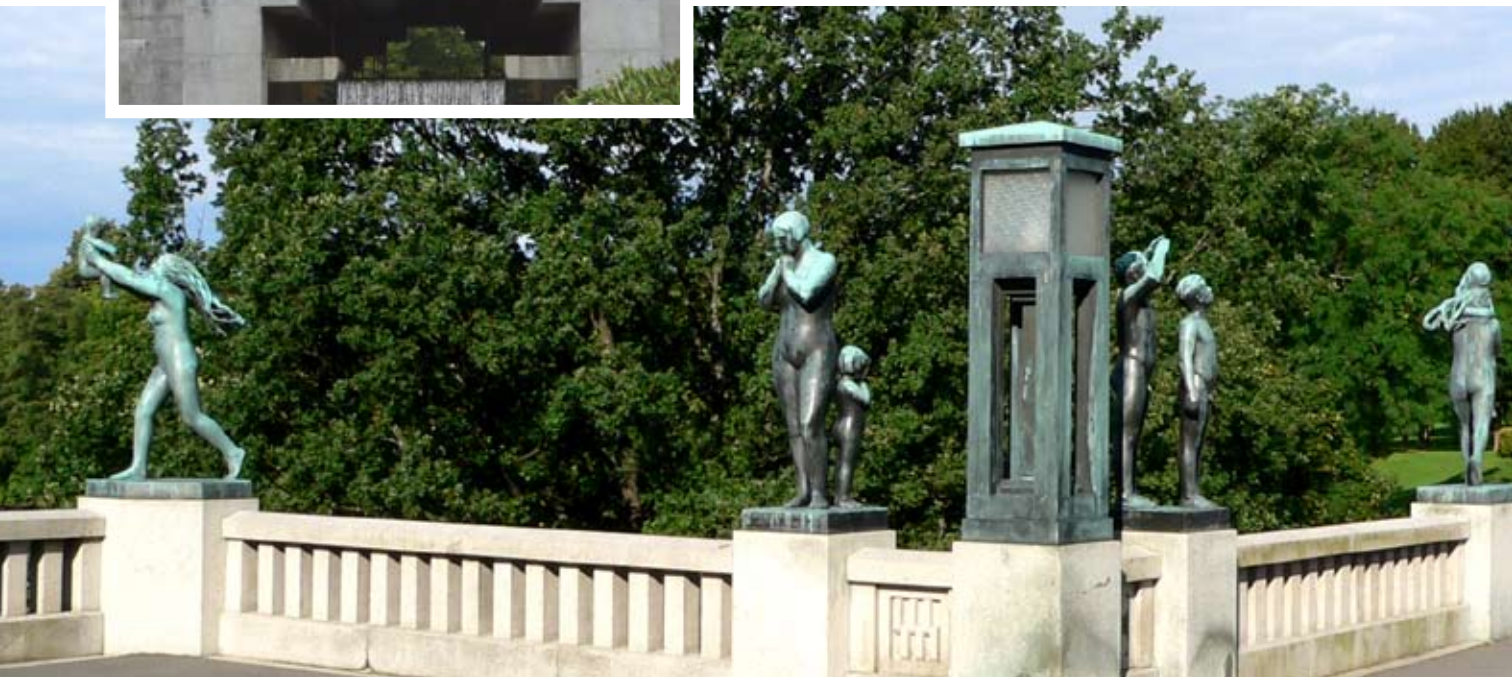
Серед усіх скульптурних композицій, що є у парку, Фонтан має найдовшу історію. Ідея монументального бронзового фонтана полонила розум Вігеланда на початку ХХ сторіччя. Модель, виконана у гіпсі, що нагадує сьогоденній фонтан, викликала неабиякий інтерес публіки на виставці 1906 року. Муніципалітет м. Осло доручив встановити фонтан на площі, навпроти будівлі Парламенту (Eidsvolls Plass), але згодом ця пропозиція була відхилена. Можливо, його мали встановити на вершині пагорба у публічному саду Королівського палацу? Але все це залишалось у проектах до того часу, коли, врешті-решт, у 1924 році місцева влада не виділила майстру поля Фрогнера під розташування фонтана, де згодом розмістився й весь парк.

В центрі Фонтана шість бронзових гігантів тримають величезну таріль, що знаходиться в оточенні 20 груп дерев (змодельовані між 1906 та 1914 роками), утворюючи "Дерево життя". З чаші,

розливаючись в різні боки, тече вода – всесвітній символ родючості та достатку. Статуї людей різного віку втілюють у своїх образах неймовірні зусилля у спробі втримати таріль. Під кронами дерев зображено життя людини: від народження до смерті – одвічний вир життя без початку і без кінця. Поєднання скульптур людей та дерев заввишки у 2 метри – одна з найбільш оригінальних концепцій Скульптора. Навколо чаші Фонтана не просто дерева з бронзи, а ясені, які не випадково розташовані так близько до води. Дерево Ігдрасиль – Всесвітній Ясень – першооснова Всесвіту у скандинавській міфології, його корені зростають Норни – богині долі. Дехто вбачає у цьому віру Вігеланда-протестанта у зумовленість, без якої дерево, а з ним і життя зникли б. Групи дерев втілюють собою взаємовідносини між людиною та природою.

По периметру Фонтан прикрашено 60-ма бронзовими барельєфами, на яких зображено фігури дітей та скелетів в "руках" велетенських дерев.

У 1947 році монтаж Фонтана було остаточно завершено. Майданчик біля Фонтана загальною площею 1800 м² викладено гранітною бруківкою чор-

ного та білого кольорів у вигляді мозаїки. Геометричний візерунок утворює лабіринт довжиною 3000 метрів.

Плато "Моноліт"

Моноліт знаходиться в оточенні 36 груп гранітних скульптур, які зображують цикл життя. Кожна скульптур-

на композиція поєднує в собі щонайменше дві фігури, які відображають людину в різних типових людських ситуаціях та стосунках. Чоловік та жінка сидять обличчям один до одного з маленькою дитиною між ними. Діти граються, юні парубок та дівчина мріють в обіймах один одного. Старість відображена декількома групами. Групи демонструють певні зміни композиції та форми. З початку Вігеланд хотів зберегти масивність гранітного блоку. Фігури цього раннього періоду грубі та примітивні, з мінімумом деталей. Пізніше, незважаючи на це, він впровадив величезне різноманіття композицій та стилів фігур, а також збільшив простір та відстань між ними. Хоча Вігеланд і був майстерним каменярем, він не висікав скульптури одразу в граніті. Спочатку робив моделі груп у натуральну величину та наймав професійних майстрів, які протягом тривалого часу працювали над перенесенням оригінальних моделей в камінь.

Моноліт є центральним елементом парку. Разом із поста-

ментом він має висоту 17,3 м і розміщений у найвищій його точці. Він являє собою суцільну гранітну колоду, яка повністю вкрита вирізьбленою на ній 121 фігурою людських тіл, які, переплітаючись, здіймаються до

небес, втілюючи вічний коловорот життя. Внизу колони зображено інертні тіла людей похилого віку, підіймаючись вище по спіралі, вони молодіють та розпрямляються, повільно рухаючись до середини, та потім прискорюють рух, прямуючи до вершини, яка вкрита немовлятами.

Існує декілька тлумачень Моноліту: воскресіння людства, боротьба за існування, прагнення людства до духовності, трансценденція повсякденного існування та одвічний цикл життя.

Перші невеликі ескізи гігантської колони датовано 1919 роком. Будів-

ництво ж найбільшої монументальної композиції почалося у 1924 році, коли у своїй студії у Фрогнері Вігеланд створив глиняну модель у натуральну величину. Для цього знадобилось лише 10 місяців. Після того було відлито гіпсову модель. Восени 1926 року гранітний блок вагою кількясот тон було доставлено морем до Ослофіорду з гранітного

кар'єру поблизу Хальдена (Halden). На місце призначення блок було доставлено на початку 1927 року та встановлено роком пізніше. Навкруги гіпсової моделі та блоку було збудовано дерев'яний навіс. У 1929 році почалося пунктирування (перенесення зображення з моделі в камінь або метал). Для того щоб

завершити це грандіозне творіння, знадобилося 3 різьбярі по каменю та 14 років самовідданої праці. У 1943 році остання частина гіпсової моделі колони була розібрана та повернута музею Вігеланда, де вона зберігається й до цього часу. Напередодні Різдва 1944 року громадськість міста Осло мала можливість милуватись Монолітом, 180 000 людей насолоджувались витвором мистецтва безпосередньо з висоти розташованого поруч навісу, який невдовзі після цього було розібрано.

Монтаж 36 груп гранітних скульптур на Плато "Моноліт" розпочався у 1947 році. Остаточо ж роботи по встановленню всього комплексу було завершено у 50-х роках минулого століття.

Дитячий майданчик

У кінці моста розташовано Дитячий майданчик, на якому розміщено вісім бронзових статуй дітей, які немов застигли у грі. У центрі майданчика на гранітній колоні встановлено статую ембріона – ненародженої дитини. Тут також розташовано ставок, в якому плавають качки і лебеді.

Колесо життя

У кінці 850-метрової осі знаходиться сонячний годинник, викува-

"Інь та Янь". Воно виконане з бронзи у вигляді вінка з жінок, дітей та чоловіків, які, переплітаючись тілами, тримаються один за одного. Значення цього скульптурного витвору – підсумок драматизму всього парку скульптур. За задумом автора, цей символ втілює основний лейтмотив – подорож людини від колиски до самої смерті крізь щастя та смутку, крізь мрії, сподівання та бажання вічності.

Думаю, що після ознайомлення зі статтею, у читачів виникне бажання побачити на власні очі різноманіття життя та його одвічний вир, що доніс до нас у своїх витворах мистецтва Великий Майстер, скульптор, філософ та митець – Густав Вігеланд.

ний з бронзи та встановлений на гранітному постаменті у 1930 році, та Колесо життя, створене у 1933-1934 роках. Колесо – символ вічності, що втілює в собі постійне тяжіння між чоловіком і жінкою та є фігуральним варіантом східного символу

Література

1. Фатющенко А., Семашко А. Наследство Вигеланда // Вокруг света. – 2004. – №9 (2768).
2. Embrace of Life: The Sculpture of Gustav Vigeland. Text by Nathan Cabot Hale. Photos by David Finn. H.N. Abrams, New York, 1969.
3. Gustav Vigeland Sculpture Park and Museum in Oslo. Normanns Kunstforlag A/S, Oslo, Norway, 1993.